

Blad

Uitgave van KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland

December 2023
75

God in de natuur
Een koolmees valt uit de boom

Inhoud Blad

Johan Bos, 'God in de natuur'	3
In Memoriam Rob van 't Wout	4
Gallen op veenwortel	4
Gemeen (26)	5
Een koolmees valt uit de boom	6
Van de voorzitter	8
Alledaagse vlinders	10
De Groene Verandering	11
Herkennen (2)	12
De Biesbosch	13
Tata mag zwaar chemisch afval in Alkmaar dumpen	15
De Natuurgidsenopleiding	16
Stem van de Natuur: verbeelding met impact	18
Natuurgids in opleiding	22
Opdracht een jaar rond	23
Verslag van de paddenstoelendag 15 oktober 2023	24
Bibliotheek	26
Agenda, Lezex	28
Strandwerkgroep KNNV	28
Paddenstoelenwerkgroep	29
Maandelijks IVN wandelactiviteiten en excursies	30
Gegevens KNNV – en IVN werkgroepen	31
Nieuwe leden IVN en KNNV	31
Achterblad	32

Blad is een gezamenlijke uitgave van
KNNV afd. Alkmaar – Den Helder en IVN Noord-Kennemerland.
ISSN 2210/416X

Redactie:

Ger Augustus   hoofdredacteur 072 5622259 06 40940692
Marjolein Boersma
Wim de Groot
René Glas
Keat Kho (vormgeving, keatkho@gmail.com)

Uiterste inzenddatum voor Blad nr 76: 15 januari 2024.
Te late inzendingen worden mogelijk niet geplaatst!
Tekst aanleveren als **Word** document. **PDF bestanden worden niet geplaatst.** **Maximale lengte circa 1000 woorden.** Langere verhalen alleen na overleg met de redactie.
Foto's **altijd apart** als jpg bestand opsturen (lieft meer dan 1.0 Mb). Geef ze een **naam** die als ondertitel gebruikt kan worden. Tenzij anders vermeld, zijn de foto's van de auteur.

Alles naar: redactiebladivnknnv@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor stukken in te korten, te redigeren (bij ingrijpende veranderingen in overleg met de auteur) of te weigeren.

Foto voorblad: Henk Groenewegen
foto van de paddenstoelendag bij de Schaapskooi 2023

'GOD IN DE NATUUR'

Johan Bos, voorzitter KNNV Alkmaar – Den Helder

Planten... Ze waren er véél eerder dan wij. Ze zorgden ervoor dat wij konden ontstaan en evolueren. Maar waardevol zijn we het eigenlijk wel genoeg? Want wie wordt nog blij van de gedachte dat planten het uitlaatgas CO₂ gratis omruilen voor zuurstof? Of dat ze alle aminozuren produceren die andere soorten nodig hebben om te kunnen bestaan? Om het nog maar niet te hebben over de suikers, koolhydraten, vitamines, vezels en medicijnen die ze leveren. Onmisbaar!

Feitelijk is het zo dat we onze hele welvaart te danken hebben aan planten. We verlieten het stenen tijdperk immers niet door het gebrek aan stenen. Het was de innovatie die begon met vuur, oftewel de verbranding van plantmateriaal. Onze huidige maatschappij draait daar ook nog voor het grootste deel op.

Reuzenplanten als bomen zijn uitstekende klimaatbeheerders. Loop op een snikhete dag maar eens de Alkmaarderhout in. Het is een even koele als groene schuilkelder. Al duizenden jaren worden echter veel bomen omgehakt voor oorlogen, schepen en landbouwgrond, etc. Hoe zou het klimaat in Europa en de rest van de wereld zijn als een groot deel van al die bomen er nog zou staan?

We gaan nu tientallen miljarden in technische oplossingen steken om onze CO₂-uitstoot met 0,000036

graden Celsius te beperken. Toen ik dat vertelde aan een Spaanse vriend, tevens wiskundeprofessor, moest hij hard lachen. Hij zei: 'Hoe gaan ze dat meten?' Het was wellicht beter geweest als we een deel van al dat oerbos hadden gespaard...

Je vraagt je af: wat zou een nageemaakt product met al die grandioze eigenschappen van planten kosten in de winkel? Als het al gemaakt zou kunnen worden?

Nou ja, zo is het wel genoeg lofzang, of...

Nee, eigenlijk niet. Ik vergat de salvestrolen. Dit zijn stoffen die planten maken als ze stress ervaren. Bijvoorbeeld als gevolg van fel zonlicht, insectenvraat, schimmels, bacteriën en virussen. Zo verdedigt de plant zich. Vaak met felle kleuren. Het goede nieuws is: die stoffen beschermen ook ons als we die planten eten. Maar ze moeten wel biologisch geteeld zijn.

'God in de natuur.' Wie zei dat ook alweer?

Reuzenplanten als bomen zijn uitstekende klimaatbeheerders

IN MEMORIAM ROB VAN 'T WOUT 1959 - 2023

Jan Tulp

Er moeten veel IVN-ers zijn die Rob hebben gekend. Vanaf 2006, toen met de groencursus zijn geschiedenis bij het IVN begon, tot 2020, toen hij zijn laatste IVN-lezing gaf, ontmoette hij talloze mensen.

Na de groencursus volgde Rob de gidsopleiding, gevolgd door zijn activiteiten in het cursusteam. Vooral als gids was hij actief: Noorderneg Heiloo, paddenstoelenexcursies, nachtwaker in Schoorl. Ook vaak was hij te vinden bij KNNV-excursies.

Velen konden genieten van zijn nuchtere kijk. Van dat heerlijke Amsterdamse accent van hem - de classicus in hart en nieren - dat de Latijnse plantennamen, die hij uit zijn mouw schudde, zo prachtig kleurde. Hij kende ze vrijwel allemaal en wist er zo verhalen bij te vertellen, dat hij je bijna binnenbracht in de kleinste poriën van elk plantje. Hij liet je delen in de smaak en geur van de paddenstoelen die hij beschreef. Graag stuurde hij – toneelman die hij ook was - je ongemerkt even een dwaalweggetje op om

even later met zijn aanstekelijke lach te constateren dat het hem weer gelukt was je mee te nemen in zijn verhaal.

Zo leerden we hem kennen: puur, rechtdoorzee, belezen, bevlogen en uiterst geestig, maar ook gedisciplineerd.

Wat dat laatste betreft weet ik dat hij ook aan karate deed. Ook dat hoorde bij hem: het richten van lichaam en geest. Toen zijn lijf hem in de steek liet en de symptomen van ALS zich steeds wreder lieten gelden, moest hij het volledig vanuit zijn ziel doen. En ook dat deed hij met volle overgave.

Beziel, speels, met humor en kennis van zaken nam hij in december 2019 een vol Parnassia nog één keer mee in zijn paddenstoelenuniversum.

Rob van 't Wout, we zullen hem missen.

GALLEN OP VEENWORTEL

Pieter Korstanje

Veenwortel is een algemene plantensoort van wat voedselrijkere omstandigheden. Hij komt op het land voor, maar voelt zich ook thuis in het water. De bladeren lijken wat op het blad van de perzik, waar hij zijn naam aan ontleent. Meestal zien de bladeren er mooi gaaf uit, maar soms lijken ze wat verfrommeld. Een speling van de natuur? Niet altijd. Soms gaat het om plantengallen.

Plantengallen, wat zijn dat? Een gal op een blad, of stengel is eigenlijk een vergroeiing, die wordt veroorzaakt door een galmaker. De gal wordt dus geproduceerd door de gastheer, de plant zelf, maar heeft als oorzaak de aanwezigheid van mug, wesp, vlo, of ander insect. Vaak gaat het dan om de larven die de gal gebruiken als voedselbron, of schuilgelegenheid. De cellen van een gal zijn meestal groter en vermeerderen zich sterker in vergelijking met gewone cellen. Overigens

komen er ook gallen voor die worden veroorzaakt door een schimmel.

Op veenwortel zijn twee soorten gallen te vinden die je met goed zoeken kunt tegenkomen: de gal van de veenwortelgalmug - *Wachtliella persicariae* en de gal van de veenworteltopbladvlo - *Aphalara maculipennis*. Bij de veenwortelgalmug raakt de bladrand verdikt en omgekruld. De larven van de mugjes leven daardoor een beschut leven. Bij de veenworteltopbladvlo ontstaat juist een warrige top, van omgekrulde bladeren.

Er zijn veel meer planten waar plantengallen op te vinden zijn. Kijk bijvoorbeeld eens aan de onderkant van het blad van een eik, waar soms verschillende soorten gallen dicht op elkaar zitten. De natuur blijft verrassen!

Svdmolen, CC BY-SA 3.0
Persicaria amphibia

GEMEEN (26)

Test je soortenkennis met het op naam brengen van de afgebeelde soorten. De namen hebben iets gemeen. Met het herkennen van twee soorten heb je een overeenkomst die kan helpen bij het op naam brengen van een mogelijk lastiger derde soort. De volledige oplossing bestaat uit de drie soortnamen én hun gemeenschap. Mijn foto's zijn in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal gemaakt. Wil je uiterlijk 10 januari je oplossing mailen naar ruudcosters27@gmail.com?

foto 1

foto 2

foto 3

De 14 correcte oplossingen komen op naam van Freek Kalsbeek, Mieke Pol, Peter de Zwart, Marian van der Laan, Marja Apeldoorn, Mart van Zweeden, Joke Vink, Michel Ruhland, Peter de Greeuw, Jan Verkaik, Hanneke Reitsma, Rina Klous & Jacos Jes, Marianne Knip en Ans Roos.

Op de foto's staan witgesterde blauwborst, bruine rat en deens lepelblad.

De overeenkomst is dat de soortnamen svecica, norvegicus en danica afleidingen zijn van de Latijnse namen van de drie Scandinavische landen Zweden, Noorwegen en Denemarken. Omdat de witgesterde blauwborst een ondersoort is van de blauwborst is blauwborst correct. Alleen bij het deens lepelblad (C danica) zit de verwijzing naar het land ook in de Nederlandse naam. Marianne Knip vond heel creatief een andere, niet bedoel-

de maar wel correcte, overeenkomst: "Ik zie een blauwborst die een kever heeft, een bruine rat die aan het eten is en deens lepelblad heeft lepel in de naam. Is de overeenkomst eten?"

De 25 afleveringen trokken 45 verschillende deelnemers met een of meerdere goede oplossingen met Rina Klous & Jacos Jes, Marja Apeldoorn en Joke Vink met 22, 17 en 14 als topscorers.

Tekst Ger Augustus

EEN KOOLMEES VALT UIT DE BOOM

Op vrijdag 13 oktober 2023 stapte ik op de fiets. Springen gaat niet meer. Het opstappen ging goed. Vrijdag de derdiende is een begrip. Het kan zomaar een ongeluksdag zijn. Geloof het of geloof het niet.

Ik stapte dus op de fiets om in westelijke richting te trappen. Op de Kogendijk was het werkelijk trappen en zorgen dat je niet van de fiets waait tegen windkracht acht in. Gelukkig is dat nog geen kracht dertien. De windsnelheden gaan trouwens maar tot windkracht 12.

Nu we het toch over getallen hebben zal ik ter zake komen. Het bestuur van het IVN NKL heeft ergens de klok horen luiden dat de vereniging al meer dan 50 jaar bestaat. De KNNV Alkmaar – Den Helder heeft dat heugelijke feit al heel lang geleden gevierd. IVN NKL heeft het mogelijk over het hoofd gezien.

*Ik heb de witte water-lilie lief,
daar die zoo blank is en zoo stil haar kroon
uitplooit in 't licht. Rijzend uit donker-koelen vijvergrond,
heeft zij het licht gevonden en ontsloot
toen blij het gouden hart. Nu rust zij peinzend op
het watervlak
en wenscht niet meer...*

Frederik van Eeden. 'Enkele Verzen', 1898
bron: www.ivngeschiedenis.nl

IVN is in 1960 opgericht. Nu gaat u rekenen hoe oud de vereniging is. Maar we zijn er nog niet. Het gaat om de afdeling Noord-Kennemerland. Nu staat er op de site van IVN Noord-Kennemerland: datum oprichting 1953. Dat zou betekenen dat we 70 jaar oud zijn. Vóór de oprichting van het IVN was er de Bond tegen Verontreiniging van Natuur en Stad' (1939). Deze Bond had tot doel via 'natuurwacht' ongewenst gedrag van bezoekers in natuurgebieden te corrigeren.

De natuurwacht was herkenbaar aan de armband en het speldje (en een identiteitskaart).

Bron: www.ivngeschiedenis.nl

De IVN-oprichters hadden nauwe betrekkingen met deze 'Bond', maar wilden in plaats van 'corrigeren' meer 'educatie bedrijven'.

Er rouleren wat namen uit de begintijd. Arie Tamis is overleden. Wel kom ik in zijn in memoriam in Blad 33 het volgende tegen: "Een beginnende IVN afdeling Bergen, waarvan Arie voorzitter werd, kwam aanvankelijk maar moeilijk van de grond, maar als in 1973 de eerste natuurgidsencursus* van start gaat komt alles in een stroomversnelling en groeit en bloeit deze als afdeling Noord-Kennemerland."

*In dit nummer zal de laatste natuurgidsenopleiding van IVN Noord-Kennemerland op diverse plekken aan bod komen!

Rob Monsees woont in Bergen. Dat was het aanknopingspunt om op de fiets te stappen en tegen de wind in naar Bergen te fietsen. Vooral de blaadjes van de es moeten

het ontgelden en storten ter aarde. Op de Kloosterlaan plet ik een groot aantal beukenootjes platter dan plat.

Na de stormachtige belevenissen kan ik Rob Monsees ontmoeten. Er is een lichte teleurstelling. Hij is geen IVN-lid (geweest). Na de teleurstelling komt een lichte vreugde: zijn overleden vrouw Gerda was dat wel. Zij was lerares biologie en liet de slakken over een glasplaat glibberen om de kinderen van de Bosschool inzichtelijk te maken hoe de slak voortbewoog in een rustgevend slakkenangetje.

Rob zelf heeft meer met vogels. Hij was nog kind toen hij in zijn zondagse kleren voor het raam stond en een koolmees dood uit een iep zag vallen. Later zal hij actief worden in de toenmalige Vogelwerkgroep Noord-Hollands Noorderkwartier. De wieg van het tijdschrift De Pieper, orgaan van de Vogelwerkgroep Noord-Hollands Noorderkwartier stond achter de Hondsbossche zeevering, bij de Putten**, in de jaren zestig hangplek van vele ongeorganiseerde vogelaars. Daar werd in juni 1960 door een aantal jonge honden van rond de twintig het plan gesmeed om een speciale vogelvereniging op te richten, om tot een geregelder en intensievere communicatie te komen.

** De Hondsbossche duinen en de Putten komen via de natuurgidsenopleiding ook nog aan bod in dit nummer!

In een historisch krantenartikel in het Noordhollands Dagblad (16 maart 2011) over de gasopslag in de Loterijlanden wordt hij neergezet als natuurdeskundige. Rob heeft een bevlogen leven achter de rug als 'natuurdeskundige', vogelaar, demonstrant (gaswinning/gasopslag Loterijlanden), raadslid Bergen. Hij mag dan wel natuurdeskundige zijn, maar aan het begin van het ontstaan van het IVN alhier lag de vraag aanvankelijk anders. Of hij natuurwacht wilde worden om, met een papiertje van de politie op zak, de toenmalige 'bevoegd opsporingsambtenaar', stoute jongetjes uit de boom te halen, die vol enthousiasme in de boom tot op de hoogste takken waren geklommen. Daar had Rob geen zin in. In een boom klimmen is natuureducatie ten top!

Adviseren, actievoeren, protesteren was in zijn wat jongere jaren pen en papier te hand nemen, opbellen, het gesprek aangaan en waar mogelijk gezamenlijk naar een oplossing toewerken, bij voorkeur in korte lijnen onder het motto: geen woorden, maar daden.

Rob stond onder meer aan de basis van de oprichting van de VWG Noordhollands Noorderkwartier, Contact Natuurbescherming Noord Holland (voorloper Milieufederatie), Blad als opvolger van Parnassia/Pyrola. Dat alles natuurlijk samen met anderen.

VAN DE VOORZITTER

Henk Groenewegen

Een traditie in ere hersteld? In oudere nummers van Blad zag ik inderdaad dat vroegere voorzitters van IVN-NKL en KNNV Alkmaar-Den Helder daarin een column schreven. Onlangs stelde Ger, onze hoofdredacteur, aan Johan en mij voor om deze vorm weer op te pakken. Met plezier natuurlijk. Maar dan komt wel de vraag: waar zou ik het over willen hebben? Dit keer is het niet zo moeilijk: positief nieuws!

Zaterdag 14 oktober ontvingen 16 cursisten van de IVN-natuurguidsenopleiding in Parnassia hun felbegeerde diploma 'Natuurgids'. Namens het bestuur IVN-NKL wil ik hen uiteraard van harte feliciteren.

De opleiding tot IVN-natuurgids omvat het verwerven van kennis van flora en fauna, landschapstypen en natuurlijke kringlopen, duurzaamheid en klimaatverandering, etc. Maar ook, en niet in de laatste plaats, het ontwikkelen van educatieve vaardigheden. Met dat laatste proberen we een belangrijke doelstelling van IVN te bereiken, namelijk het overbrengen aan het 'algemene publiek' hoe belangrijk een gezonde natuur is voor het behoud van biodiversiteit en een gezonde samenleving.

We hopen dan ook dat een belangrijk deel van de nieuwe natuurguidsen zich in de komende jaren zal gaan inzetten voor dit doel. Enkelingen hebben dat al gedaan door zich aan te sluiten bij al bestaande werkgroepen, zoals de scholenwerkgroep of de strandwerkgroep. Anderen starten mogelijk een nieuwe werkgroep en de aanzetten daartoe zijn al gemaakt. Daarvoor is het interessant te kijken naar de uitgewerkte eindopdrachten die een 'proeve van bekwaamheid' zijn met

een verdieping van kennis en educatieve vaardigheden.

De inhoud en aanpak van de eindopdrachten was zeer divers. Welke onderwerpen zijn door de cursisten als eindopdracht uitgewerkt? De eerste betreft een 'Bomenwandeling in het park Rekerhout in Alkmaar'. De folder die door de cursisten met zorg is samengesteld geeft een route langs een 45-tal bomen die kort worden beschreven. De folder ligt in het theehuis bij de kinderboerderij Rekerhout waar de route start. De route is ook te downloaden van onze website. Er wordt verder gewerkt aan een digitale versie op je mobiel.

Een tweede eindproject gaat over 'Eetbare wilde planten'. Het gaat over eetbare planten tijdens de verschillende seizoenen waarbij van een 16-tal kruiden een uitgebreidere beschrijving is gemaakt. De presentatie van het project vond plaats in het voedselbos De Groene Oase in Koedijk, maar de beschreven planten zijn natuurlijk niet gebonden aan die plek.

Voorts is een les 'Mimicry, Camouflage en Biotechniek' ontwikkeld voor de scholenwerkgroep. Met creatieve opdrachten kunnen kinderen van de

hoogste klassen van de basisschool zich verwonderen over de prachtige oplossingen die de natuur heeft 'bedacht' om je te verstoppen voor je vijanden of je voor te doen als een ander. Ook bepaalde technische uitvindingen van de mens zijn geïnspireerd op de creativiteit van de natuur, zoals het klittenband. Een prachtige aanvulling van het al rijke lesmateriaal van de scholenwerkgroep.

Een vierde project betreft een interessante wandelroute: 'De Oudorpolder, waar natuur en historie elkaar ontmoeten'. Met de beschikbare beschrijving kan de route zelfstandig worden gelopen, maar de makers ervan zullen vast enkele keren per jaar als gids willen optreden.

Tot slot het project bij het Groene Strand, de Hondsbosche Duinen en de Putten. Dit project omvat meer-

dere aspecten. Begin september is op de dijk van de oude Hondsbosche Zeewering een natuurfeestje (Fête de la Nature) georganiseerd met wandelingen over het Groene Strand en uitzicht op de vogels in De Putten. Aanzet tot een jaarlijks feestje? Voorts is er een Natuurkenniskaart van het gebied gemaakt die de natuurwaarden van het gebied voor het voetlicht wil brengen en als digitaal te raadplegen kennisdossier kan helpen bij beheer en het begrip van de samenhang van de verschillende biotopen. Om het belang van een goed beheer van deze gebieden te onderstrepen krijgen twee iconische vertegenwoordigers een 'stem': de bontbekplevier op het Groene Strand en het palingbrood in De Putten. De Natuurkenniskaart en de Stem van de Natuur zijn ook onder de aandacht van het landelijk IVN gebracht om daarmee ook anderen te inspireren.

ivn natuur
educatie

ALLEDAAGSE VLINDERS

– deel 8– HOOIBEESTJE (*Coenonympha pamphilus*)

(10 wetenswaardigheden over een alledaagse soort, welke daardoor met andere ogen bekeken kan worden)

Verzameld door Ruud Costers (ruudcosters27@gmail.com)

1. Het algemeen voorkomende hooibeestje heeft zijn naam vermoedelijk te danken aan de boeren die de soort veel bij het hooien zagen.
2. Van drie andere soorten hooibeestjes zijn tweekleurig hooibeestje (in 1988) en zilverstreephooibeestje (in 1959) uit ons land verdwenen. Het veenhooibeestje, dat vroeger ook in Noord-Holland voorkwam, is alleen nog te vinden in een klein aantal gebieden in Drenthe en Overijssel.
3. Met een vleugellengte van 15 mm is het de kleinste vertegenwoordiger van de familie van de zandoogjes in Nederland.
4. De soort vliegt in twee of drie generaties die elkaar overlappen door de grote variatie in de groeisnelheid van de rupsen.
5. Mijn persoonlijke fenologische datagrenzen in de Noordkop zijn 28 april (2007) en 3 oktober (2003).
6. Zonnen en foerageren doen de vlinders met gesloten vleugels.
7. De gemiddelde duur van de stadia is voor ei 13, rups 45, pop 14 en vlinder 16 dagen. Het vrouwtje legt gemiddeld 120 eitjes.
8. Zij zet haar eitjes af op grassen als kam-, reuk-, straat- en zwenkgras.
9. Het bloemaanbod is, opvallend genoeg, van weinig belang. Als rups hebben de vlinders al ruim voldoende voedingsstoffen binnengekregen om de korte vliegtijd door te komen.
10. In 1991 verdween de soort in veel gebieden ten gevolge van een uitzonderlijk warme maand maart gevolgd door een vorstperiode in april wat veel rupsen fataal werd. Daarna heeft de soort zich krachtig hersteld.

hooibeestje 16 mei 2017 Koedijk

hooibeestje 19 augustus 2022 Vereenigde Harger- en Pettemerpolder

Foto's: Ruud Costers

'DE GROENE VERANDERING' DE KLIMAATCURSUS VAN IVN

Klimaatverandering is vrijwel dagelijks in het nieuws en het houdt veel mensen bezig. Behalve de vraag wat de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering zijn, komt bij velen ook de vraag op: wat betekent het voor mij of voor mijn (klein)kinderen? En wat kan en moet er gedaan worden om de gevolgen tegen te gaan en hoe kan ik daaraan bijdragen? We 'worstelen' daar vaak individueel mee en wat is er dan beter dan met elkaar die vragen te bespreken en te zien wat we met elkaar kunnen betekenen.

IVN – Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid – heeft als primair doel mensen liefde voor de natuur mee te geven door hen de natuur te laten beleven. Tegelijkertijd zien we dat vervuiling en klimaatverandering invloed hebben op de natuur en dat de biodiversiteit achteruitgaat.

In dat kader organiseert IVN Noord-Kennemerland bovengenoemde klimaatcursus. We bespreken de huidige stand van zaken rondom klimaatverandering en de wisselwerking tussen mens en klimaat. Ook komen de ecologische voetafdruk, klimaatrechtvaardigheid, klimaatpsychologie en klimaatcommunicatie aan de orde. Er staan drie excursies op het programma om te zien hoe anderen omgaan met klimaatverandering en duurzaamheid.

Gedurende de loop van de cursus werken we aan mogelijke actieplannen, individueel of in groepjes. Na het volgen van de cursus heb je een stevige dosis kennis, inspiratie en vaardigheden om een positieve, duurzame impact te maken op je omgeving.

Klimaatcursus 'De Groene Verandering' IVN-NKL

Dinsdag 5, 12, 19 en 26 maart en 9, 16 en 23 april
(19.30-21.30 uur)
Bibliotheek Alkmaar Centrum (Gasthuisstraat 2)
Plus drie excursies op zaterdag in maart/april
Kosten €50 voor IVN- en KNNV-leden; €70 voor niet-leden

Aanmelden

Heb je belangstelling om de cursus te volgen, laat het dan vóór 15 januari 2024 weten via Walter Swagemakers (secretaris@ivnnkl.nl).

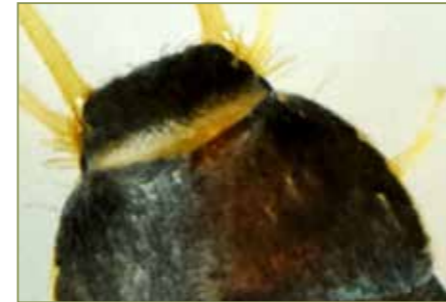
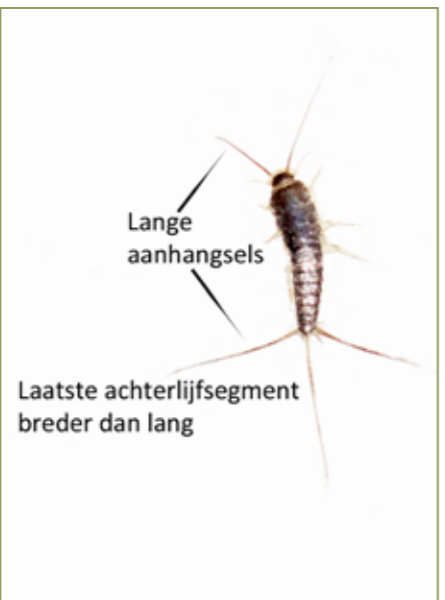

HERKENNEN (2)

Peter Boer

Er zijn talloze schimmel-, plant- en diersoorten die sprekend op elkaar lijken. En dus vaak opgezadeld worden met een verkeerde soortnaam. In de komende nummers van Blad pikken we er steeds een paar van uit. Als je weet waar je op moet letten, is het simpel.

Deze keer het zilvertisje en het papiervisje. Op waarneming.nl is het een van de meest ingevoerde waarnemingen van de kleinere insecten. En heel vaak is de determinatie fout. De verreweg het meest voorkomende van de twee is het papiervisje. Deze ontbreekt vrijwel nergens in bewoonde huizen. Het zilvertisje is waarschijnlijk ook algemeen, maar in huis lijkt deze nauwelijks voor te komen of het moet al om oude huizen gaan. Omdat het beide insecten zijn die alleen in donker actief zijn, worden ze alleen waargenomen als plotseling het licht aan gaat of als er een doos met oud papier wordt geleegd. Zelf heb ik beide soorten in- en om huis: het papiervisje binnen, het zilvertisje direct om het huis. Als ik 's avonds met een zaklantaarn om het huis loop, zie ik ze wegschieten en een goed heenkomen zoeken in nesten van wegmieren of zaadmieren.

De determinatie van deze soorten wordt bemoeilijkt doordat het beste kenmerk: de lengte van de sprieten (voelspriet en aanhangsels van het achterlijf) erg makkelijk afbreekt. Zilvertisjes hebben kortere sprieten. Dus papiervisjes met afgebroken sprieten worden dan als zilvertisje gedetermineerd.

papiervisje	zilvertisje
	
krans van borstelharen rond de kop	weinig borstelharen rond de kop
 <p>Lange aanhangsels</p> <p>Laatste achterlijfsegment breder dan lang</p>	 <p>Kortere aanhangsels</p> <p>Laatste achterlijfsegment langer dan breed</p>

DE BIESBOSCH ADVENTURE

Ina Braas

IVN-weekend 1-3 september 2023. Wij, Gerard en ik, zijn dit jaar voor het eerst mee op het weekend. Het is één groot avontuur! Het blijkt dat de meeste anderen elkaar al kennen. Wij zijn de "nieuwen". Het is leuk om met natuurliefhebbers op stap te gaan. De één weet meer van planten, terwijl een ander idolaat is van vogels. Allemaal samen weten we heel wat!

We verblijven in natuurvriendenhuis De Kleine Rug, aan de rand van de Biesbosch, bij Dordrecht. En daar kun je alleen maar met het pontje komen. Na aankomst worden we door onze schipper overgezet. Maximaal 12 personen kunnen in het pontje en dan nog wat tassen erbij. En daarna vaart de schipper terug voor het 2e deel van de groep. Dat kinderliedje popt in mijn hoofd op nu: "Schipper mag ik overvaren?"

Ik ben een open-water-zwemmer en heb mijn zwemspullen mee, vast van plan om hier te gaan zwemmen. Doch

onze schipper vertelt over de sterke stroming hier, en over de vrouw die hij die middag met een haak uit het water heeft gevisst! Ze was zelf niet in staat om terug te zwemmen. En dan nog de Pfas-verhalen. Nee, toch maar geen zwemmetje dan.

De hoogtepunten?

Vrijdagnamiddag verkennen we het (schier-) eiland en noteren we alle planten die we tegenkomen. Determineerwedstrijd! Naast parate kennis doen ook de apps Plantnet en Obsidentify een duit in het zakje! De Grote berenklaauw doet alsof het heel gewoon is dat hij hier staat en de spingbalsemien vind ik grappig. Ik schrijf voor ons groepje en meen er met 30 stuks al veel te hebben, maar 's avonds blijkt bij de uitwisseling dat anderen er veel meer hebben ... het groepje van Greet wint met 70 plantennamen! Wel is er discussie over of 'bomen' ook tot de planten behoren, hierbij?

Zaterdag op de fiets naar het Biesboschcentrum Dordrecht. En vandaar met de fluisterboot een stuk Biesbosch verkennen. De schipper vertelt over het ontstaan van het gebied. Het oogsten van de 'biezen' en het zware leven in die tijd. Aan de biezen dankt de Biesbosch zijn naam. Onderweg drinken we een "Schipperkje".

Zondag wandelen we in 2 groepen over de St.Jansplaat, elk met een gids van Staatsbosbeheer. Onze gids vertelt over de bevers in dit gebied, we zoeken glijsporen en stuiten op 'bevergeil'. BEVERGEIL! Nooit van gehoord. Heel spannend. Een bever heb ik niet gezien, maar wij om de beurt op ons knietjes om bevergeil te ruiken ... dat vergeet ik niet!

Al met al een superleuk en leerzaam weekend!

Met dank aan de organisatie (Ben, Tine, Ben en Annie).

Tata mag zwaar chemisch afval in Alkmaar dumpen

Johan Bos

Wat is inspraak nog in dit land? De vraag is retorisch, dat moge duidelijk zijn. De ervaring leert dat de overheid vrijwel altijd aan het langste eind trekt. En dat geldt zeker voor de situatie rond de stort van zwaar chemisch afval van Tata Steel bij Sortiva in Alkmaar. Toen de bezwaarprocedure nog moest worden opgestart lag het hoogovenpuin, vol zware metalen en pak's, al in Alkmaar. Inspraak, zo blijkt, is een zoethoudertje, een wassen neus, een toneelstukje voor de bühne.

In ons bezwaar, samen met Animo, hebben we duidelijk aangegeven dat het giftige puin naar de Maasvlakte moet worden afgevoerd. Dat gebied is speciaal ingericht voor afval dat niet afbreekt en dat ook niet meer verwerkt kan worden. Alkmaar is nu kennelijk ook geschikt voor deze chemische stoffen. En u weet: als er een schaap over de dam is... Tata krijgt op deze manier geen enkele prikkel om minder te vervuilen of om een betere oplossing te zoeken.

De overheid kan op kosten van de belastingbetaler ambtenaren en juristen in stelling brengen terwijl de bezwaarmakers (of indieners van zienswijzen) daar in hun schaarse vrije tijd en met weinig of geen middelen tegen moeten vechten. Don Quichot maakte meer kans tegen de windmolens van La Mancha dan de dolende milieuhelden van nu tegen de reusachtige wieken van gemeente en provincie.

Voor een eerlijke strijd heb je bovendien een zichtbare tegenstander nodig, niet een 'vijand' die zich verschuilt achter politieke doornenstruiken en daar heult met het bedrijfsleven. Ergerlijk is ook dat Alkmaar in de krant de indruk wekt bezwaar te willen maken, maar uiteindelijk gebeurt er niets.

Persoonlijk heb ik met Red de Hout tegen de kap van bomen voor de nieuwbouw van Noordwest Ziekenhuis gestreden. Jaren zijn we bezig geweest. Je wordt van het kastje naar de muur gestuurd. Ook al gebruik je alle argumenten uit de natuurwetgeving en heb je de feiten aan je kant. Het is zinloos. De bestuurders van het ziekenhuis en van Alkmaar sloten achter de coulissen een deal en de Omgevingsdienst dekte het af. Want ja, dat is ook een politiek gestuurd orgaan. Met Tata idem dito. Het speelt al jaren en de kranten hebben er vol over gestaan.

Duidelijk is dat de gemeente Alkmaar geen bezwaarsaaiwijze heeft ingediend. Milieuvethouder Christiaan Portman liet eerder aan de gemeenteraad weten zich hierop te beraden. De bezwaren/zienswijzen zullen door de omgevingsdienst worden beoordeeld. Afhankelijk van de uitkomst wordt gesproken of ze invloed hebben op het definitieve besluit over de stortening. Naar verwachting woekt deze knoop eind september doorgehaakt. Belanghebbenden die het niet eens zijn met de uiteindelijke beslissing, staat het vrij om een bezwaarschriftprocedure bij Gedeputeerde Staten van Noord-Holland te starten.

DE NATUURGIDSENOPLEIDING

Foppe de Haan

Met een prachtige en informatieve cursusmap: IVN Natuurgidsenopleiding, startte ik met een gemotiveerd team mentoren en enthousiaste docenten aan de theorie op de dinsdagavonden en de excursies op zaterdag.

We waren in een prachtige natuur, groen en divers. In de dieptestage lag een prachtige kans om het groen in de gemeente Dijk en Waard te onderzoeken. De eindopdracht bij De Putten en op het Groene Strand aan de Hondsbosche Duinen was ideaal om een paar vernieuwingen voor te stellen aan de samenwerkende natuurorganisaties. Hier ontstond de NatuurKennisKaart. Tot de verbeelding spreekt de bontbekplevier op het Groene Strand en het palingbrood in de Putten!

Paling en brood zijn begrippen die gemakkelijk tot een broodje paling kunnen leiden, maar... er bestaat ook een mosdiertje, *Electra crustulenta*. Dat is een klein poliepachtig diertje in een kalkhuisje: palingbrood komt voor in brakke wateren. De huisjes zijn heel klein en nauwelijks met het blote oog te zien. Ze filteren het water door plankton te eten. De palingbroodjes snoepen van het plankton in De Putten!

HET
GROENE
STRAND

ivn natuur
educatie

Natuurmonumenten

NATUURKENNISKAART

Voor het gebied van de Harger- en Pettemerpolder (HPP), de Nieuwe Hondsbosche duinen en het Groene Strand (GS) is met steekwoorden deze Natuurkenniskaart gemaakt. De 14 links verwijzen naar materiaal (van betrokken deskundigen en organisaties) over het gebied. Elk waardevol gebied in Nederland verdient een Natuurkenniskaart met verleden, heden en toekomstagenda. Om te benutten bij gebiedsaanpakken, bij de uitvoering van Omgevingsvisies en bij werk aan natuureducatie en duurzaamheid. Zie de separate toelichting. Informatie + suggesties: fh.de.haan@ziggo.nl

Natuurwaarden Gebied: HPP, Nieuwe Hondsbosche duinen en Groene Strand

Verleden

Historie

5000 v. Chr. dunne Strandwallen, invloed zee, vegetatie. Kust rond begin jaartelling verder naar Westen, door hoger zeewater schoof kust op naar Oosten, flexibele kustverdediging en: Hondsbosche was dus echt bosgebied ooit...

Bewoningsrestanten 100 v. Chr. en Romeinse tijd; na 1100 bevolkingsgroei en ontginning veen en zout.

Na Elizabethsvloed 1421, Allerheiligenvloed 1570: Hondsbosche aangelegd als zanddijk, naast slaperdijken, overloopgebieden; Munnikenweg en Herenweg vertellen wie belangrijk was...

Westfriese Omringdijk van ca 130 km: loopt rond via Schagen naar Alkmaar naar IJsselmeer; vanaf 13de eeuw gaandeweg ontstaan

Oorlogen: ca 1797; WO2 bunkers en uniek Duits 'Elektra Sonne systeem' van Noorwegen-Spanje; 1921 Prins George bergingsschip

In 1880 werd Hondsbosche stenen zeedijk; in 1981 op 11 meter boven NAP; in 2014 nieuwe duinen veilig voor komende 50 jaar

In 2014 start werk met zandsuppletie, begin Hondsbosche duinen, 2022 erkenning Groene Strand Camperduin

Heden

Relevante kaders: Natura 2000, Vogel/Habitatrichtlijn, NB wet, NatuurNetwerkNederland, Groene strand alliantie. De Putten in beheer bij Natuurmonumenten (200 ha) en boeren (200 ha). Rijk gaat over zee en (groen) strand; Nieuwe Hondsbosche duinen in beheer HoogHeemraadschap Hollands Noorderkwartier; Abtskolk in beheer bij SBB.

Beleid: Groene Strand coalitie wil meer natuurbeleving en meer strandbroeders als bontbekplevier; in HPP laatste ca 90 ha natuur verwerven, betere waterkwaliteit, herstel Sterns en goede samenwerking met eigenaren, boeren en dorpen

Bodem, strand en water: unieke combinatie klei en zand, nat en droog, zoet en zout water, gradiënten strand; recente is zoetwaterbel in nieuwe duinen; effect op brak water

Groene strand en nieuwe duinen: periodieke suppletie, verstuing, rol biestarwe en helmgras, Strand breder maken door regelmatig suppletie, rol aanspoelsels vloedmerk bewaken

Vogels: Diverse Sterns, Bontbekplevier, Kluut, Tureluur, Roodhalsfuut (allen broedvogels), veel fourageer- en trekvogels als dwerggans, rotgans, wulpen, goudplevier en aalscholvers

Fauna: palingbrood, zeeaster, zeekraal, zeekeol, zeedistel, lisdodde, spirula's, orchideeën (o.a. bijenorchis) op de Hondsbosche Dijk, gele hoornpapaver, wilde peen,....

Waardevolle Verbindingen: samenhang Groene Strand – nieuwe Hondsbosche Duinen en ontwikkelingen HPP verdienen (meer) aandacht: grondwater, zout-zoet, droog-nat, aanspoelsel en voer, luchtbrug,.... Samenwerking o.a. met Vlinderstichting, KNNV en Anemoon.

Omwonenden:

Oer-Hollands gebied, nuchtere inwoners, trots met kennis van verleden en heden, vragen naar de toekomst, geen voorstanders van massa toerisme, nieuwsgierig en trots, denken en doen!

Omgevingsvisie Gemeente: natuur centraal en biodiversiteit versterken! Belang van participatie met dorpen als Groet, ondernemersverenigingen, WaterSport Hargervaart....

Boeren en ondernemers werken mee aan vergroening en verduurzaming

Toekomst

Uitdagingen korte en middellange termijn

Herstel reproductie grote stern en bontbekplevier

Versterking waterkwaliteit 2027 (zoet/zout, speciale flora o.a. Palingbrood): gesprek NM, HHNK en IVN over uitkomsten waterkwaliteitsmetingen 2023

Nieuwe vormen van **natuurinclusieve recreatie** (archeologie, bunkers,...), ontwerp met hulp van natuurorganisaties

Nieuwe **samenwerking natuurorganisaties onderling en met officiële instanties** (Provincie, Gemeenten, HHNK,...)

Nieuwe samenwerking professionele- en vrijwilligersnatuurorganisaties met particulieren en inwoners ('*citizen science*' bv waterkwaliteit)

Nieuwe toezichtsvormen: samenwerking organisaties en vrijwilligers/inwoners o.a. geen fat-bikes in kwetsbare duinen; aandacht voor honden na uitkomen jonge vogels Bontbekplevier van eind mei - medio juli

Natuurkennis Verankeren in gebiedsaanpak Provincie en koppelen met data strategie en kennisportaal in Provinciaal Plan Landelijk Gebied NH; **in uitvoering Omgevingsvisies** Gemeenten Bergen en Schagen

Werken aan Toekomstvisie 2030-50

Opstellen integrale onderzoekagenda in gebiedsproces met Provincie en Gemeenten o.a. opties voor zout water in HPP; benutten rapporten kustversterking o.a. afkoppeling Leipolder met ventielputten, uitwerken rol Laguna.

Samenwerking Natuurorganisaties met ondernemers en scholen, kunstenaars, omwonenden

Zie toekomstverkenning Natuurmonumenten, media benutten, eigen IVN filmpje 2023

Vogelbescherming
NEDERLAND

Provincie
Noord-Holland

STEM VAN DE NATUUR: VERBEELDING MET IMPACT

Stem 'palingbrood' (de Putten)

Er wordt in het natuurbeleid nagedacht over rechten van de natuur. In Nederland en in het buitenland zijn daar voorbeelden van, lees het boekje Rechten van de Natuur van Jessica den Outer (<https://www.jessica-denouter.com>). Ook de Ambassade van de Noordzee werkt aan de stem van de natuur. Zij verstaat onder *representatie* twee zaken: dat er vertegenwoordiging (rechtspersonen, voorgedij) komt van de natuurwaarden (in beleid en beheer) en dat er meer (gerichte) *verbeelding* komt. Onze uitwerking van de Stem van de Natuur richt zich op de [verbeelding](#) en is ontstaan in de eindopdracht IVN Natuurgidsopleiding Noord-Kennemerland 2023, met input van de samenwerkende natuurorganisaties in Noord-Kennemerland.

Lokale leden-vrijwilligers van natuurorganisaties samen aan de slag

De Stem van de Natuur zou een uniek initiatief kunnen worden als natuurorganisaties om te starten in hun gemeente of gebied in 2024/25 twee kenmerkende 'stemmen van de natuur' opstellen. Met antwoorden vanuit de natuur op een aantal vragen als hieronder aan palingbrood gesteld. Voor Noord-Kennemerland is dit in onze eindopdracht IVN NGO uitgewerkt voor de *bontbekplevier* (ambitie Groen Strand alliantie) en het mysterieuze *palingbrood* (hybride wezen, liefhebber van rustig brak water in de Putten van Natuurmonumenten). De samenwerkende natuurorganisaties hebben onlangs het Stimuleringsfonds voor lokale vrijwilligers opgestart. Dat fonds kan mogelijk helpen bij lokale initiatieven om samen met bijvoorbeeld (regionale) kunstenaars de verbeelding ('stem') van de natuur op te pakken.

Voorbeeld Noord-KennemerLand

Als voorbeeld van de verbeelding - Stem van de Natuur - interviewen we in ons gebied de Harger- en Pettemer polder en het Groene Strand: het palingbrood. Zijn stem geeft pracht en verwondering en door te luisteren naar zijn stem roepen ze vragen bij onszelf op, krijgen we zicht op hun zorgen en wensen voor nu en de toe-

komst om mee rekening te houden als mens. Zo zetten we een klein stapje van antropocentrisch natuurwerk naar meer eco-centrische aanpak, waarin ook bodem, water en biodiversiteit (gezien vanuit onze natuuriconen) leidend worden. Hun stem kan bijdragen aan goede afspraken in het gebiedsprocessen, in de uitvoering van natuurbeleid en de Omgevingswet 2024 en in het eigen lokale natuur-educatieve en duurzaamheidswerk.

1. Interview Palingbrood

Fijn je te ontmoeten en te mogen interviewen palingbrood! Zullen we beginnen? Vier vragen.

Wie ben je en waar zit je in de HPP/De Putten?

Ik ben dus palingbrood en ben heel wat anders dan jullie broodje paling. Ik besta dankzij het noeste werk van mosdiertjes en kalkwier. Ik ben als palingbrood een koraal- of steenachtige bloemkoolvormige formatie in brakwaterplassen, gevormd door

twee organismen: een mosdier en een kalkwier en ik spreek ook namens hen. Je herinnert je het mosdiertje nog wel van o.a. 2021 toen het massaal aanspoelde op de kusten van Nederland. Het was ondermeer in het NH nieuws: we waren op drift aan het raken door de zeetemperatuur, die wordt ons te hoog. Het komt niet

door jullie windmolens op zee hoor. Als mosdiertje kunnen we wel lastig zijn voor vissers als ze ons in hun netten krijgen, met miljoenen tegelijk.... Als mosdiertje maak ik onregelmatige korst- tot koraalvormige broze aangroei op takjes en stengels in het water van de Putten. Deze kunnen tot vuistgrote klompen uitgroeien. Hier overheen vestigen zich later mijn kompaan, de kalkwieren, die mij als mosdiertje verstikken. De kalkwiegroeiing heeft daarna een gladder en steviger oppervlakte, maar laat toch vele grote en kleine holten in de 'groeierende stenen' vrij. In die gaten verschuilen zich allerlei andere kleine waterdieren. Van oudsher bereiden we als palingbrood daarmee ook een deel van het dagelijkse voedsel voor de palingen, in Noord-Holland zeer geliefd, maar zwaar bedreigd, die oerpaling. Doe er wat aan om de palingstand te versterken! Ik zit als palingbrood o.a. vlak bij de vogelkijkhut van de Putten, maar pas op voor het schrikdraad als je me onder water zoekt. Beter is het plaatje goed te bestuderen en het gedroogde monstertje, zie foto.

Waar houd je bijzonder van?

In de Putten heb ik mijn favoriete biotoop, net als op meerdere plekken in bijvoorbeeld Zeeland en Fryslân: lekker brak water, zoals in Harlingen. Als mosdiertje hoor ik bij de familie der dieren, *Bryozoa* of *Ectoprocta*, stam van *Protostomata*, die vooral in zee leven. Er zijn ongeveer 6000 levende soorten beschreven in deze stam. Als hooguit 1 mm lang waterdiertje leef ik in doosvormige, tot kolonies verkitte huisjes, korsten op rotsen. Graag heb ik wat warmer, tropisch water, maar ik kom ook in de Putten, vanwege het brakke water en de rustige stroming. De Putten heeft voor mij mooie taluds en rustig waterbeheer. Als kalkwier - *Lithothamnium* - ben ik een kleine kalkhoudende alg die dus kalkwier heet. Ik groei op banken langs het

Noordzeekanaal en ben in staat om op mijn thallus minerale elementen uit het zeewater te kristalliseren, zoals calcium, magnesium, ijzer en oligo-elementen. Ik word overigens in Ierland en Engeland al eeuwenlang gebruikt om landbouwgrond te verrijken. Het verbetert met name zure bodems. Vermoedelijk ben ik een zogenaamde eukaryoot die wel een celkern bevat en ben onder te verdelen in wieren die eencellig of meercellig zijn. Overigens word ik ook steeds meer gebruikt als gezondheidsproduct voor mensen.... Ik leef natuurlijk graag in een vochtige omgeving, zout en zoet.

Welke zorgen wil je delen met ons?

Onlangs is het zoutgehalte in de Putten weer gemeten. Dat doet Hoogheemraadschap Noord-Holland. De uitkomsten zijn later in 2023 bekend en daar vindt dan hopelijk tussen jullie organisaties een gesprek over plaats. Waar ik me zorgen om maak is de opkomst van het zoete water. De nieuwe Hondsbosche duinen zijn prachtig, maar drukken wel het zout water verder omlaag door de zoete waterbel die boven in de duinen ontstaat. En voor je het weet zijn de Putten meer zoet dan brak. Je snapt dat ik als zeediertje daar niet goed tegen kan. Misschien kan ik wat leren van de paling die in zijn leven de overstap van zout naar zoet en terug maakt. Willen jullie ook eens bij Anemoon of de KNNV vragen hoe zij er tegenaan kijken. Als kalkwiertje sluit ik me aan bij de voorkeuren van mijn gastheer, het mosdiertje. De vele vogels in de Putten vinden we prachtig, en een drama dat de grote stern in 2022 door de vogelgriep is uitgeroeid. Dat operakoor missen we echt! We vragen jullie wel om het fosfaat en stikstof wat beter te beheeren. In de nulmeting 2023 'Vang de Watermonsters' was het veel te hoog, was onze helderheid van brakke water zoek, evenals de waterdiertjes. En daar

willen we met natuurorganisaties en de boeren in de polder graag eens over verder praten: wat kunnen jullie samen doen? Misschien kunnen natuurorganisaties de eigenaren helpen aan wat compenserende verdiensten met bijvoorbeeld gerichtere natuur-educatie via gezamenlijke excursies.

Wat zou je graag zien van ons uit voor je toekomst in de Putten?

Dat zou je inhoudelijk simpel kunnen samenvatten met: brak en rustig water, voldoende hoog en niet te laag zodat we droogvallen, en vòòr 2027 echt ook schoner water (helder, geen fosfaat erbij). Zaken om zeker goed op te nemen in de gebiedsaanpak NKL van het Provinciaal Plan Landelijk Gebied. Het is fijn om een paar goede taluds en stenen te hebben, waarvan het beheer weet dat we er zitten en mogen groeien. Ook goed dat boeren, Natuurmonumenten, SBB en opdrachtnemers rekening met ons houden. Het zou mooi zijn nog wat meer brak overstromingsgebied boven en naast de Putten te krijgen, een soort overganggebiedje, nu het zoete water via de duinen opruikt. Daar zijn onderzoeken naar gedaan en het is nu een kwestie van de portemonnee trekken en uitvoeren. En natuurlijk zien we graag maatwerk in het slotenbeheer vanwege de zout- en zoetminnende soorten als ikzelf en de rupia's. En ik hoor dat Natuurmonumenten een community met omwonenden wil vormen voor het bespreken van de toekomstplaatjes. Dat lijkt me heel nuttig: dan weten de mensen wat er aan de hand is en speelt. En kunnen ze me ook in de toekomst te hulp schieten wanneer dat nodig wordt. Kortom dank voor het interview en als je als mens met mijn punten rekening houdt doe ik mijn best om te blijven...

HET BEGIN VAN ONZE IVN-AFDELING!

Terugblik op een bijna vergeten beginperiode door Arie Tamis, (oud voorzitter, overleden in 2013)

Het begin van de eerste gidsencursussen en de ingebruikname van Parnassia als natuurcentrum waren beslissend die de afdeling zou inslaan. Echter het logisch gevolg van eerder genomen stappen.

In de jaren dertig, wanneer de meeste Provinciale Landschappen ontstaan, spreekt men al over 'opvoeden' van het grote publiek. In die tijd ontstond onder auspiciën van de ANWB, opgericht in 1883, het KNNV van 1901, Natuurmonumenten uit 1905, ook de Bond tegen verontreiniging van stad en land in 1939, omgevormd tot Bond van Natuurbeschermingswachten in 1948.

In de bossen en duinen werd gestroopt, meeuwenkolonies belaagd en velen hadden thuis een eierverzameling. Kortom tijd voor meer en ander toezicht en in 1953* werd in Bergen de Natuurwacht opgericht. Bij de start van het landelijke I.V.N. (toen nog met puntjes ertussen) in 1960 werd de natuurwacht Bergen automatisch I.V.N. afdeling Bergen. Dit verliep echter niet meteen geheel naar wens.

Elke natuurwachter, waarvan velen uit het onderwijs kwamen, had zo zijn eigen reden om zich aan te melden. Educatie en kader en kennis bleek nodig en in 1964 werd er al over een gidsencursus gesproken.

Van Natuurwacht naar I.V.N.

In 1967 werd ik lid van de Natuurwacht en trof nog de volledige natuurwacht structuur aan. Bij mijn aanmelding ontving ik een natuurwachterskaart met politiestempel; in de notulen komt de naam I.V.N. niet voor! Op 11 maart 1967 bezocht ik als afgevaardigde de ALV in Amsterdam en ontving informatie wat de I.V.N. inhoudt en deed hierover verslag op de afdelingsvergadering van 3 november 1967. Vervolgens werd ik gevraagd om voorzitter te worden.

Het vernieuwde bestuur bestaat dan uit Arie Tamis, voorzitter, Rob Monsees, secretaris-penningmeester, Rita Min (KJN), Aad Bos (natuurwachter) en Chr. Monod de Froideville (KNNV). Een van de eerste besluiten was de afdeling te splitsen in I.V.N.ers en de hieronder vallende natuurgidsen in een nieuw opgerichte I.V.N. afdeling Bergen (17 mei 1968).

Een brief over dit besluit werd naar alle leden gestuurd. Aan het einde van dat jaar kwamen de eerste opzeggingen en uiteindelijk in 1972 het definitieve einde van de natuurwacht.

Het nieuwe bestuur streefde een goede samenwerking na met PWN, Staatsbosbeheer en de gemeente Bergen. Ook was er aandacht en contact met scholen, werden wandelingen, verzorgd door Henk Jellema en de VVV, werden overgenomen. Verder willen wij natuurpaden aanleggen, cursussen geven en lezingen verzorgen met de KJVO. Belangrijk was het contact met jongeren en protesteren bij plannen die de natuur schaden.

(Ook in 1968 organiseerden Rob Monsees en ik de eerste broedvogelinventarisatie van het Bergerbos en ontstond onze eerste werkgroep. Beiden waren we lid van het NJN, opgericht in 1920 en lid en bestuurslid van de Vogelwerkgroep Noord-Hollands Noorderkwartier.)

Rob keek echter ook verder en een brief van hem gericht aan alle groene clubs in Noord-Holland om tot praktische samenwerking te komen resulteerde in de oprichting van het 'Contact Natuurbescherming Noord-Holland(C.N.N.) op 13 mei 1969 dat later de Milieufederatie werd.

Het natuurbeschermingsjaar 1970 bracht veel teweeg: een natuurpadbrochure bij de VVV en boekwinkels; samenwerking met vereniging Nieuw Bergen; bemoeienis met plannen en onderhoud Bergerbos en Oude Hof. De gemeenteraad wilde een groencommissie die in 1971 in werking trad met onder andere de niet-raadsleden L. Landwehr, M.B. Jansen en ik namens I.V.N.

Op verzoek van wethouder Marion Esma werd op 9 november 1972 de stichting Natuurcentrum Bergen opgericht met Luuk Blom (hoofdambtenaar groenvoorziening Bergen) als voorzitter.

5 jaar pionieren had wel succes, maar geen kadervorming tot gevolg en het aantal leden bleef laag. We hoopten op een wonder. Dit kwam tot stand door contact met Jaap Kranenburg, waarmee we een gidsencursus konden bespreken en dat resulteerde in de eerste gidsencursus op 10 september 1973. Naamsbekendheid en waardering volgden en een reeks cursussen waren het gevolg. Er kwamen werkgroepen, ons gebied werd vergroot en de Afdeling Bergen werd in 1974 Noord-Kennemerland.

Parnassia

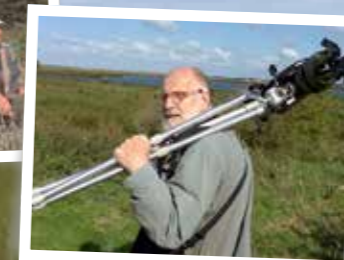
Het Comité Herrijzend Parnassiapark vernam dat de huurovereenkomst van een gebouwtje in Bergen aan Zee afliep en stelde een werkgroep Duinmuseum samen dat contact zocht met PWN, Staatsbosbeheer en Luuk Blom van de groenvoorziening Bergen. Doel was de terugkeer van het duinmuseum. Luuk bracht de werkgroep op de hoogte van de zoektocht van IVN naar ruimte voor een informatiecentrum. Op 22 april 1975 kwam deze met een positief antwoord en konden we B&W met een gedegen plan benaderen om toestemming te krijgen voor het betrekken van Parnassia. In juni ontvingen we een afwijzing met het verzoek ons tot het Zee Aquarium te wenden. Er werd onder andere door de familie van Rheenen actie ondernomen op dit besluit en uiteindelijk 15 juni 1976 kregen we schriftelijk groen licht.

Op de ALV op 2 maart 1977 ging het uitvoerig over Parnassia en de praktische realisatie van het IVN informatiecentrum en werd het voorstel aangenomen. Gelijktijdig de aanmelding van een grote groep vrijwilligers om dit centrum te realiseren. Onder grote belangstelling van leden en genodigden werd op 30 april 1977 het IVN-informatiecentrum door burgemeester Ritsema geopend.

Het oorspronkelijke artikel is bewerkt door Cor Thomas en zal straks op de website geplaatst worden onder een apart kopje historie IVN-NKL. Binnenkort zullen er meer redactionele artikelen komen zodat in de toekomst meer inzicht is in het verleden.

*De Kamer van Koophandel geeft als oprichtingsjaar 1953 aan. Dit betekent dus dat de naam Natuurwacht afdeling Bergen opgericht in juli 1953 op 17 mei 1968 veranderd werd bij de Kamer van Koophandel in I.V.N. afdeling Bergen en op 20 maart 1974 de huidige naam IVN Noord-Kennemerland kreeg.

Oproep

Velen zullen foto's hebben van IVN activiteiten en wij willen deze graag zichtbaar onder het kopje HISTORIE opnemen: dus graag foto's en/of tekst sturen naar de redactie.

NATUURGIDS IN OPLEIDING

Toos Noom-Janssen

Eindelijk gaat mijn wens in vervulling. De start van de natuurgidsopleiding was meteen een mooie kennismaking en dat zou zo blijven. Kennis maken met geluiden, met sporen met kleuren en geuren en mensen van verschillend plumage, leeftijd en kennisachtergrond.

Alle zintuigen kregen een boost. Omdat ik ruim in mijn tijd zit, wat in dit geval een enorm voordeel is, kon ik veel tijd besteden aan de opdrachten, verslagen en werkstukken.

De opdracht: "een jaar rond" zou voor elk mens een prachtige opdracht zijn. Een jaar lang neem je een natuurgebiedje waar. Je bezoekt het regelmatig en ook op verschillende tijdstippen. Ik heb nog nooit zoveel geleerd en met veel plezier zo dicht op de natuur ervaringen en vondsten opgedaan. Mijn verslag over dit jaar is mij daarom ook heel dierbaar.

De stages naar eigen keuze helpen je weer verder met een kijkje in de keuken van het IVN Noord-Kennemerland en de hoeveelheid werk dat verzet wordt door vrijwilligers. Het levert zulke prachtige resultaten op en overal ben je meer dan welkom. IVN ers hebben het goed met elkaar!

Mijn dieptestage bij de Scholenwerkgroep was een sprong in het diepe. De scholenwerkgroep verzorgt excursies en lessen voor basisscholen. Het samen voorbereiden, contacten leggen met de scholen, het weer dat steeds weer een rol speelt als de excursie buiten plaats vindt, je leert overal rekening mee te houden. De inhoudelijke kennis binnen het team is hoog en iedereen draagt vanuit eigen opleiding en inzicht een steentje bij.

Dat maakte dat de eindpresentatie een nieuwe excursie voor de scholenwerkgroep werd: Camouflage, Mimicri en bio-techniek (Biomimicri is een verkeerd woord voor wat er mee bedoeld wordt).

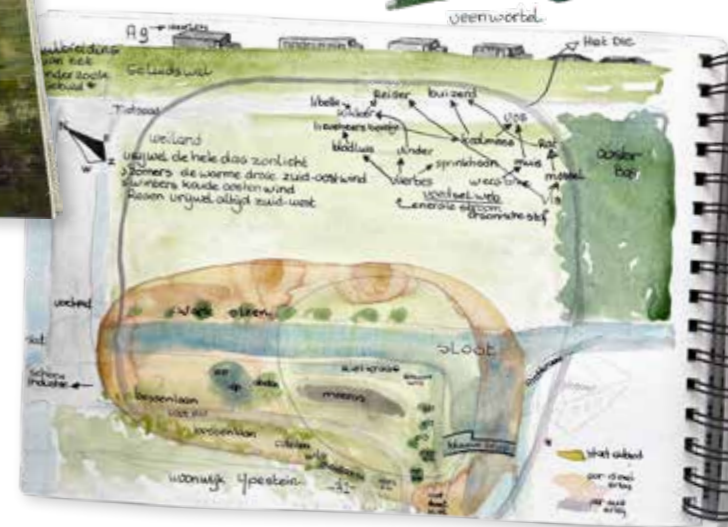
Samen met Marijtje hebben we heel wat dagen, middagen, tussenuurtjes en heen-en-weer contact via internet nodig gehad om deze les voor kinderen tot een uitdagend geheel te maken. Het spreekt voor zich dat we niet alle kennis zelf in huis hadden, maar deskundigen stonden ons met raad en daad bij.

Ik ga me focussen op excursies en cursussen die mijn belangstelling hebben en blijf actief bij de scholenwerkgroep. En hoop samen met anderen een nieuwe excursie bij mij in de buurt te maken.

OPDRACHT EEN JAAR ROND

Vier seizoenen in een kleine wildernis

Op 30-03-'22 startte ik onderzoek in mijn adoptie gebiedje, niet wetend dat dit zo'n enorm indruk heeft gemaakt. De keuze viel op een T-splitsing van sloten waarbij een soort moerasje er zomers vies, modderig bijlag. Dit boek is stapsgewijs ontstaan. Nu op 18-01-2023 is er veel gebeurd met het gebiedje en met mij. De afgelopen jaren is de gemeente Heiloo bijgeschaafd qua maaibeleid en Heiloo wil zoemen: meer insecten. Zelf heb ik ontdekt hoe verslavend het ontdekken in de natuur kan zijn. Wekelijks, vaak meerdere keren bevond ik mij, ontdekkend, verwonderd, lerend, onderzoekend, noteerde ik mijn logboek vol. De drang dit naast noteren ook te tekenen, maakte de uitdaging nog groter om dat in een dagboek samen te vatten. De volgorde van onderwerpen lijkt willekeurig. Voor mij is de afwisseling in tijd, ruimte en erover te vertellen, net zo afwisselend als de natuur zelf.

VERSLAG VAN DE PADDENSTOELENDAG 15 OKTOBER 2023

Irene Voorberg

Een koude, winderige dag met wat buien was de weersverwachting, dus werd de paddenstoelendag dit jaar binnen in de stal van de Schaapskooi georganiseerd.

Er was van alles te zien. Kramen met info over dood hout en schimmels, bessen die in de duinen voorkomen, een houtdraaijer die liet zien hoe hij zijn mooie werkstukken draait, een kraam met vilten cadeautjes waaronder heel veel paddenstoeltjes, een PWN kraam met natuur-cadeautjes en voor de inwendige mens lekkere paddenstoelen-pizza's en soep. Ook kon er door een microscoop naar sporen gekeken worden: wat zijn er veel vormen! Buiten stond weer de paddenstoelentafel die Luc, de boswachter, had gemaakt en waar hij uitleg gaf over alle soorten.

En er was ook van alles te doen. Excursies onder begeleiding van IVN gidsen. Ze waren er wel die paddenstoelen, maar je moest goed zoeken! Door de droogte van de voorafgaande weken waren ze erg klein. Opvallend was dat er veel groene knolamanieten waren, heel giftig!

Vanaf het begin was het druk bij de kinderactiviteiten, vooral het paddenstoeltje kleien en beschilderen op een tak was erg populair, ook bij grotere 'kinderen'. Verder konden ze figuurzagen, vogelhuisje timmeren en zich laten schminken. Allerlei soorten paddenstoelen verschenen er op de wangen van de kleinsten.

Bij de IVN-kraam werd informatie gegeven over wat we als IVN-NKL zoal organiseren het jaar door, er was algemene info over de paddenstoel en

er stond een bak met compost waarin naar bodemdierpjes gezocht kon worden, met de hand of toch maar met een lepeltje!

Geen paddenstoelendag zonder heks en heksensoep! Buiten stonden onze twee heksen, Tine en Annie, uit een splinternieuwe heksenketel soep uit te delen. De heksenketel was een geschenk van familie van Thomas en Anky Floris. De ketel werd onder het uitspreken van een heuse toverspreuk door Thomas overhandigd aan Tine en Annie. De paddenstoelensoep smaakte daardoor extra lekker!

Ondanks de kou werd het toch een warme dag, door de vele blije gezichten en de grote inzet van alle vrijwilligers. We hebben zeker meer dan 300 bezoekers mogen verwelkomen. Het was weer een succesvolle samenwerking tussen het IVN en PWN.

beleef de natuur!

IN DE BIBLIOTHEEK

Joke Pruis

Met veel plezier heb ik drie mooie boeken mogen kopen voor onze bibliotheek. Uitgeverij KNNV is natuurlijk een fijne bron voor goede natuurboeken. Het boek *De geheimen van het weer* gaf eerst wat teleurstelling toen ik het openploeg: he? geen plaatjes? Geen mooie foto's van regenbogen en mooie wolkenpartijen? Toch is het een prettig leesbaar boek met heel veel bijzondere informatie gebaseerd op eigen belevenissen. Het leest bijna als een roman.

Het boek over het wat wij kunnen leren aan de hand van bouw en gedrag van vogels (biomimicry) is echter een boek met juist heel veel, vaak humoristische illustraties en de korte informatie leent zich prima om daarover iets te vertellen tijdens een excursie.

De *Canon van de Nederlandse natuur* heb ik nog niet binnen, maar ik ga ervan uit dat deze rond het verschijnen van dit blad in de kast staat.

De volgende informatie komt van de achterzijde van de boeken.

De geheimen van het weer.

Auteur: *Tristan Gooley* -

De wereld van het weer blijft voor velen ondoordringelijk. Door goed naar de natuur te kijken kun je zelf ook veel over het weer te weten komen. En zelf voortekens herkennen in wolken, wind, heuvels, straten, planten, dieren en dauwdruppels. 'De geheimen van het weer' is geen gewoon weerboek. Tristan Gooley heeft geweldige tips en trucs die je helpen om prachtige weerpatronen te ontdekken en te doorgronden.

Al wandelend door de straat of in het veld leer je waarop je moet letten. De patronen zijn overal te vinden, in de lucht en in het landschap om ons heen. Buiten zijn krijgt op die manier een extra dimensie. Je ontdekt bijvoorbeeld hoe fascinerend het microklimaat is. Of je nu in de stad, op het strand of midden in het bos wandelt. Tristan Gooley laat je op een andere, bewustere manier naar je omgeving kijken.

De bionische vogel

Auteurs: *Annemarit van Broekhoven, Margot Westermann*

Wat kunnen vogelsnavels, vleugels en zwermen ons leren over handig gereedschap, duurzame materialen en samenwerken? Wat heeft een ei met een pleister te maken, of een vogelnest met vloerverwarming? In het boek 'De bionische vogel' laat Annemarit van Broekhoven lezers van 12 tot 120 zien dat het vogelrijk een onuitputtelijke inspiratiebron is om onze uitdagingen aan te vliegen en de wereld gezonder en mooier te maken.

Hoe kunnen we net als vogels zuiniger omgaan met energie, leven zonder afval en onszelf beschermen tegen hitte, vocht en ziektemakers? En als we dan toch bezig zijn: hoe kan het toch dat een flamingo nooit op zijn snufferd gaat?

'De bionische vogel' neemt je mee door een gevederde wereld vol kansen en vondsten. Het boek laat zien wat de leefregels van de natuur zijn en welke slimmigheden van vogels al vertaald zijn naar duurzame oplossingen voor de mensenwereld. Het is een ontdekkingsstocht waarbij je op een andere manier naar de natuur gaat kijken. Wie

dat eenmaal onder de knie heeft, zal zien dat er overal om ons heen ideeën en oplossingen te vinden zijn. Want of vogels nou zwemmen, vliegen, fladderen of waggelen, de vogelwereld is een onuitputtelijke bron van inspiratie om onze uitdagingen aan te gaan en onze wereld gezonder en mooier te maken.

Het boek gaat in vogelvlucht door biomimicry: een manier om duurzame oplossingen te vinden voor onze hedendaagse uitdagingen, met de natuur als inspiratiebron. Vogels hebben namelijk strategieën ontwikkeld om de kans op overleven zo groot mogelijk te maken, waarbij ze een gezonde aarde achterlaten voor hun nageslacht. En dat willen wij ook wel!

'De bionische vogel' biedt volop inspiratie om vanuit vertrouwen te blijven zoeken naar duurzame oplossingen, voor welke uitdaging dan ook.

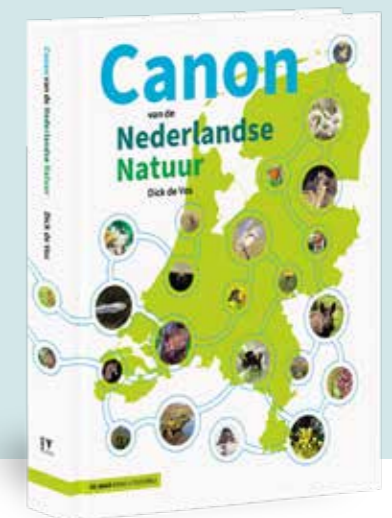
Canon van de Nederlandse natuur

Auteur: *Dick de Vos*

Wat is kenmerkend voor de Nederlandse natuur? De grutto natuurlijk, en de zeehond, de populier, het helmgras, maar verder? Ook de Maashagedis, 70 miljoen jaar geleden, tot de recentste aanwinsten: de wolf en de vondelparksluipwesp komen aan bod.

In elk venster leer je een karakteristieke planten- of diersoort kennen en lees je meer over de context, zoals bodem en landschap, water en weer, geuren en geluiden van de natuur in Nederland. Naast een beschrijving van de eigenschappen en leefomgeving is er aandacht voor de historische en moderne achtergronden, zoals de jacht, visserij of de turfindustrie, de provincies en landschappen van Nederland en bekende biologen en wetenschappers. Ook een inmiddels uitgestorven dier als de maashagedis - in 1778 opgegraven in Limburg - komt aan bod.

De canon maakt ons ook bewust van de relatie tussen mens en natuur. Ontdekkers van toen zoals Dodoens, Linnaeus, Antoni van Leeuwenhoek, Jac. P. Thijssse of Niko Tinbergen komen aan bod. Evenals de beschermers van vandaag: ecologen, boswachters en vrijwilligers, die jaar rond de natuur volgen en bijsturen. Hiermee doordringt de canon ons van onze eigen rol en verantwoordelijkheid. En legt de link met de actualiteit. Denk aan de discussie over duurzaamheid, landbouw, stikstof, de bio-industrie, weidevogels, de wolf en exoten.

LEZEX

Lezingen: op woensdagen, aanvang 20.00 uur, in Wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8 – 10, 1813 BH Alkmaar, 072-5402499.

Coördinatie:

Tineke Broersen: info@regioalkmaar.knnv.nl
Evert Maarschall: epmaarschall@gmail.com

Woensdag 24 januari om 20.00 uur

Lezing door Marc Argeloo: Grootpoothoenders op Sulawesi nader bekeken.

Bioloog en Alkmaarder Marc Argeloo doet vanaf 1990 onderzoek op Sulawesi, een eiland waar de evolutie voor ongekende verrassingen heeft gezorgd. Tientallen soorten vogels en zoogdieren die nergens anders ter wereld voorkomen, bewonen het eiland (bijna vijf keer zo groot als Nederland). Eén van deze soorten is de Maleo of het Hamerhoen, die z'n eieren legt in het zand van het door de zon beschenen strand of in vulkanisch verwarmde grond. Terwijl dit hoen het formaat heeft van een kip, zijn de eieren vijfmaal zo zwaar als een kippenei. De energie die andere vogels moeten reserveren voor het broeden, stoppen de grootpoothoenders in hun legsel. Als de jongen uitkomen zijn ze al helemaal ontwikkeld en zelfstandig. Ze graven zichzelf naar buiten en zijn direct vliegvaardig! He-las zijn er vele bedreigingen. Zo zijn de eieren zeer geliefd bij de lokale bevolking.

Over de resultaten van de eerste twintig jaar onderzoeks- en beschermingswerk heeft Marc al in 2010 een lezing voor de KNNV Alkmaar gegeven. Sinds dat jaar heeft hij het werk aan het hamerhoen voortgezet en bezocht hij daarvoor meest recentelijk in 2022 en 2023 Sulawesi. Wat is er sinds 2010 gebeurd? Hoe gaat het met het hamerhoen? Welke beschermingsinitiatieven lopen er nu? Dat zijn vragen waar Marc op in zal gaan. Daarnaast wordt ruim aandacht besteed aan de omstandigheden waaronder dit werk uitgevoerd wordt en komt de unieke natuur van Sulawesi aan bod.

Kortom een interessante avond voor de allround natuur liefhebber.

Foto: Hamerhoen

Woensdag 28 februari om 20.00.

Lezing door Ger Molenaar: Voorjaar in Zuidoost Frankrijk. Flora en fauna in de Cevennen, de Camargue en de steppen van La Crau.

In het voorjaar van 2022 zijn wij naar het prachtige Frankrijk getrokken. Enthousiast gemaakt door Harm Niessen en Evert Maarschall, trokken we naar de Vercors om de daar ongekende flora en fauna te ontdekken. Vanuit de camping in Barbières vertrokken we naar de alpenweiden van Mont Urles en Mont Aigoual, maar ook pal naast de camping was het een waar orchideeënfeest. Boven op de alpenweiden was het net Julianadorp: heel veel narcissen en krokussen. Hoewel de vogels hier het onderspit delven, hebben we toch nog leuke soorten gezien. In de weekenden namen we de tijd om de vide-greniers te bezoeken om zo ook het museum van spullen te voorzien.

In 2023, enthousiast geraakt door de Vercors, togen we weer naar Frankrijk maar nu richting de Cevennen. Dit bleek ook een orchideeënparadijs en een gebied met interessante vogels zoals drie soorten gieren, steenarenden, Rode rotslijsters en nog veel meer. Ook hier werden de endemen weer gevonden, maakten we kennis met het streekgerecht aligot en dachten we de ark van Noach te hebben gevonden. Vervolgens trokken we naar de Camargue waar we ons vermaaktten met de vele vogelsoorten die het gebied rijk is; verboden paden werden betreden alwaar woudaapjes, beverratten, lachsterns, baardgrasmussen en vele leuke andere observaties werden vastgelegd. Tenslotte bezochten we de steppen van La Crau vanuit Les Alpilles, een ervaring om nooit meer te vergeten. Ongekende waarnemingen van alle daar voorkomende soorten als kleine trap en zandhoenders. In de zeer vroege ochtend naar de steppen en na de koffie in de omgeving van Les Alpilles wandelen en soorten ontdekken als oehoe en scharrelaar.

Foto: Kleine Trap

ACTIVITEITEN DEN HELDER

Coördinator Tineke Broersen info@regioalkmaar.knnv.nl
De lezingen vinden plaats in bezoekerscentrum "De Helderse Vallei". Adres: De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA Den Helder. Aanvang 13:30 u., tenzij anders vermeld

Zaterdag 27 januari

Lezing door Marinco Lefevere: "Vogel rondreis door Costa Rica".

Marinco Lefevere is werktuigbouwkundige in Noord-Scharwoude. Al jong ontwikkelde hij een liefde voor de natuur, vooral voor vogels. In de weilanden zocht hij weidevogel-nesten en markeerde die zodat de maaier ze kon ontzien. Hij is lid van verschillende vogelwerkgroepen, die van Niedorp en van Alkmaar en van Tringa Schagen. Ook is hij een enthousiast natuurfotograaf.

Mijn lezing gaat over een rondreis van drie weken in november 2022 in Costa Rica. Samen met een aantal ervaren vogelaars maakte ik een rondreis van de hoofdstad San José naar het noorden en langs de kust van de Stille Oceaan naar het zuiden om door de bergen weer in de hoofdstad te eindigen. De grote variatie aan landschappen, van vulkanen tot tropische stranden, heeft ervoor gezorgd dat dit kleine land de hoogste biodiversiteit ter wereld heeft. Alleen al ongeveer 880 vogelsoorten komen in Costa Rica voor en op deze reis zagen we zowel algemene als heel bijzondere soorten. Ik hoop met deze lezing mijn herinnering aan deze prachtige reis met jullie te delen.

Zaterdag 24 februari

Lezing door Aglaia Bouma "Alles over en voor insecten".

Aglaia Bouma is een gedreven entomoloog die de wereld wil laten zien hoe prachtig, grappig, fascinerend en onmisbaar insecten zijn. Dit doet ze door middel van lezingen, media-optredens, haar populairwetenschappelijke boeken, onderwijs en onderzoek in haar functie bij Naturalis Biodiversity Center.

Wartoe de steken van een hoornaar kunnen leiden! De schrijfster belandde op haar 17de in een Oostenrijks ziekenhuis nadat ze door de wesp gestoken was en allergisch bleek voor het wespengif. Ze liep een bijna dodelijke anafylactische shock op. Het kostte haar een flink aantal jaren om van insectofoob insectofiel te worden. Het is te lezen in haar boek "Insectenrijk" (2020), destijds genomineerd voor de Jan Wolkers Prijs. In 2023 verscheen "Huisgenoten", over insecten in en om het huis. Aglaia Bouma neemt ons tijdens de lezing mee in de wereld van "het" insect. Hoe

zien zij de wereld? Wat zijn hun trucs om een partner te versieren? Hoe zit hun leven in elkaar? Wanneer en hoe kun je welke insecten vinden? Slapen ze? En zijn ze in staat pijn te lijden?

Aglaia met Polyphylla fullo

PADDENSTOELENWERKGROEP

Coördinator Martijn Oud

- Alle excursies vertrekken in principe om 10.30 uur, tenzij anders is vermeld, en eindigen om ongeveer 16.00 uur, afhankelijk van het enthousiasme en de hoeveelheid paddenstoelen. Als bij excursies 'OPBELEXCURSIE!' staat, wil dat zeggen dat deelnemers de excursieleider de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen i.v.m. vervoer. Tel. 06-29299052.
- Onder slechte omstandigheden kan de excursieleider besluiten om de excursie niet te laten plaatsvinden of naar een ander gebied te verplaatsen.
- Svp telefonisch opgeven voor een excursie op de vrijdagavond voor de excursiedag tussen 18:00 en 20:00 (Mobiel 06-29299052)

Zaterdag 17 februari: winterexcursie naar het Geestmerambacht. Oesterzwammen, kelkzwammen, houtzwammen, alle mogelijke korstjes en waasjes, enz. die er in de winter te vinden zijn (tegenwoordig inclusief de eerste voorjaarssoorten). Verzamelen om 10.30 u. bij de ingang van de Koedijkerkant van het Geestmerambacht (Vlasgat) tel: 0629299052.

Zaterdag 13 april: Excursie op zoek naar de voorjaarspaddenstoelen van het Geestmerambacht. Soorten zoals het vingerhoedje en Grote aderbekerswam kunnen worden gegarandeerd, dus komen! Ook verschillende soorten morieljes zijn er te zien (als ze er nog staan!) Verzamelen om 10.30 u. bij de ingang van de Koedijkerkant van het Geestmerambacht (ingang Vlasgat) tel: 0629299052.

STRANDWERKGROEP KNNV

AFD. ALKMAAR-DEN HELDER

Tenzij anders vermeld: aanmelden bij Wilbert Kerkhof, 06-16642993, kerkhof01@hetnet.nl en verzamelen op het parkeerterrein aan de zuidkant van station Alkmaar-Noord. Deelnemers die mee willen rijden kunnen zich aanmelden bij W. Kerkhof.

Excursies Strandwerkgroep

10 december

Wijk aan Zee, 10.30-12.30 u. Restaurant Sea You, vertrek station 9.30 u.

14 januari

Hargen aan Zee, 13.00-15.00 u. Parkeerplaats Hargen.

11 februari

Petten, 13.00-15.00 u. Strandafgang restaurant Zee en Zo.

PLANTENWERKGROEP

Begin mei starten de excursies van de Plantenwerkgroep weer op de dinsdagavonden. Wil je een keer mee, meld je dan aan bij Pieter Korstanje: f2hheipie@hetnet.nl.

MOSSENWERKGROEP

In het winterhalfjaar is de Mossenwerkgroep actief. Regelmatig zijn er excursies. Deze worden een paar weken van tevoren aangekondigd op de website. Meer informatie bij Pieter Korstanje: f2hheipie@hetnet.nl.

MAANDELIJKSE IVN-WANDEL-EXCURSIES EN OVERIGE ACTIVITEITEN

Zie ook: <https://www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland/maandelijkse-wandelingen#wandelingenmenu>

Eerste zondag van de maand

Wandeling Wimmenumerduinen ten noorden van Egmond aan den Hoef en Egmond aan Zee (januari t/m december): start om 10.30 uur aan het einde van het Nachtegalepad (bij het informatiebord van de PWN) in Egmond aan den Hoef. PWN-duinkaart nodig. Informatie en aanmelding per e-mail: wimmenukl@gmail.com.

Natuur- en cultuurwandeling Bergen aan Zee. Februari t/m april en september t/m november. Start om 14.00 uur bij het IVN Parnassia-gebouwtje in Bergen aan Zee. Info en aanmelden: **Hans Stapel** 06-83581423 of hans.stapel@quicknet.nl

Tweede zondag van de maand

Wandeling Schaapskooi Bergen, start om 10.15 bij de parkeerplaats Uilenvangerweg.

Info: **Jos Bos** 06-15 06 52 49

Wandeling Alkmaar door de Egmonderhout (De Hoef) start om 10.00 uur bij ingang Honkpad.

Info: **John Scheepe** 06-45744777.

Derde zondag van de maand

Wandeling Heilooërbos, start vanaf de Kattenberg aan de Kennemerstraatweg om 10.00 uur.

info: **Melvin Gischler**, 06-1726 8056

Kornet/juttocht Bergen aan Zee (zomer: kornet trekken, winter: juttocht): start bij

IVN-natuurcentrum Parnassia om 10.00 uur.
Info: **Johan Eilering** 06-57880486.

Vierde zondag van de maand

Wandeling Alkmaar door de Rekerhout, start bij de kinderboerderij, Krielenzand 5, in de Rekerhout om 10.00 uur.

Info: **Paul Bannink**. peni.bannink@gmail.com 06-14171864

Laatste woensdag van de maand (april t/m augustus)

Avondwandeling Egmond-Binnen, De Westert en De Bleek, van 19.00 – 21.00 uur.

Info en aanmelden: **Greeth Heijne**, westertbleekwandeling@gmail.com.

Eerste woensdag van de maand (mei t/m augustus)

Natuur- en cultuurwandeling Bergen aan Zee - avondwandeling. Start om 19.30 uur bij IVN Parnassia-gebouwtje in Bergen aan Zee
Info en aanmelden: **Hans Stapel** 06-83581423 of hans.stapel@quicknet.nl

KNNV Werkgroepen	coördinatoren
Planten	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
Mossen	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
Ijvogel	Rutger Polder 06 23181433 1815jk232@hetnet.nl
Dinsdag	Jannie Nijman 06 12586146 j.nijman66@upcmail.nl
Woensdag	Marianne Knip 06-14597021 mknip@jxm.nl
Strand	Wilbert Kerkhof 06-16642993 kerkhof01@hetnet.nl
Paddenstoelen	Martijn Oud 06-29299052 mnaj.oud@ziggo.nl

IVN Werkgroepen	contactpersonen
Redactie Blad	Ger Augustus 06-40940692
Heemtuin Parnassia	Irene Voorberg 06-13399934
Website / ICT	Pieter de Groot webmaster@ivnnkl.nl Henk Volbeda ict@ivnnkl.nl
Strandwerkgroep	Johan Eilering 06-57880486
Natuurwerkgroep Dijk en Waard	Martin Kool dijkenwaard@ivnnkl.nl
Mussenwerk	Thea Scheepe 06-36201344
Natuurkoffer voor ouderen	Thea Scheepe 06-36201344
Wandelingen Westert en de Bleek	Cocky van Engen 072-5334948
Wandelingen Egmonderhout	John Scheepe 06-45744777
Wandelingen Heiloo	Melvin Gischler 06-1726 8056
Wandelingen Wimmenum	Ruud de Raadt 06-22236823
Wandelingen Rekerhout	Paul Bannink 06-14171864
Scholenwerkgroep	Floor van Splunder 072-5899713
Vleermuizenwerkgroep	Lineke Barendregt 072-5111660
Natuur/cultuurwandeling Bergen aan Zee	Hans Stapel 06-83581423
Werkgroep IVN APP routes	Piet Singer 06-51271382
Educatiewerkgroep	Joop Bons 06-51850188
Natuurgidsenopleiding	Marja Apeldoorn 06-30820225
Kruidentuin Rekerhout	Klaas Jan Koedijk 06-20245053
Bibliotheek Parnassia	Joke Pruis, bibliotheek@ivnnkl.nl
Excursies 'Op maat'	boekingscentrum@ivnnkl.nl

Van harte welkom bij IVNKL

- Wendy Hoogenbosch
  - Annemarie Baltus
  - Eduard van Amstel
  - Hans Kruijer
  - Ria van den Dungen
  - Anita de Haan
  - Arrien Lubberink
  - Gitta Mulder
  - Johan van Setten
- Wij hopen dat u zich snel thuis zult voelen bij onze vereniging.
- Het bestuur

KNNV VERWELKOMT

- Marincio Lefeveré
  - Cock Blok
  - Pieter Miedema
  - Corrie Rijkers
  - Astrid Zuurbier
  - Ellen Koppens
  - Farah Delavari
- Johan Bos
Voorzitter

ICT Noord-Kennemerland

Wij houden ons primair bezig met het beheer, ontwikkeling en ondersteuning van de eigen ICT-middelen van de afdeling Noord-Kennemerland. Daarnaast ondersteunen we bij het gebruik van de landelijke systemen voor zover dat niet landelijk is belegd.

Contact: Henk Volbeda, ict@ivnnkl.nl; specifiek voor de website: Pieter de Groot, webmaster@ivnnkl.nl

Colofon

ISSN 2210-416X

Redactie

Ger Augustus

Marjolein Boersma

Wim de Groot

René Glas (beeldredacteur)

Keat Kho: vormgeving en productie

Printwerk: DrukwerkMax

Alkmaar-Den Helder

De KNNV afd. Alkmaar – Den Helder is een vereniging met meer dan 300 leden die zich met enthousiasme bezig houden met de natuur in al haar verschijningsvormen.

Ze richt zich al 100 jaar op natuuronderzoek, natuurbeleving en natuurbescherming.

De moederorganisatie KNNV is een landelijke vereniging met meer dan 50 afdelingen.

Bestuur KNNV:

Johan Bos (voorzitter), 06-54637766; voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl

Jeanette den Herder (secretaris), tel. 06-13126318; secretaris@regioalkmaar.knnv.nl

Herman van Kampen (penningmeester), 06-37703693;

penningmeester@regioalkmaar.knnv.nl

Pieter Korstanje (veldbiologisch secretaris), 072-5622278; vbs@regioalkmaar.knnv.nl

Evert Maarschall (algemeen lid van het bestuur), 06-55321209,

epmaarschall@gmail.com

Ledenadministratie: Marjolein Boersma 06-51418651 Eikenlaan 21, 1861 GV, Bergen;

ledenadministratie@regioalkmaar.knnv.nl

Beëindiging van het lidmaatschap voor het komende jaar dient te geschieden vóór 1 november van het lopende jaar.

Website KNNV: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl>

Contributie 2023: € 38,00 (leden); € 15,00 (huisgenoten); € 21,00 (jeugdleden)

Bankrekening: NL55 INGB 0000 5194 35 t.n.v. KNNV afd. Alkmaar

Oprichtingsdatum: 19 april 1918; KvK: 37125280

Noord-Kennemerland

IVN Natuureducatie is een landelijke vereniging met 170 lokale afdelingen, ruim 25.000 vrijwilligers en een centrale professionele organisatie die de lokale afdelingen ondersteunt bij hun activiteiten. IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is.

IVN Noord-Kennemerland is een afdeling met meer dan 300 leden en zo'n 110 natuurgidsen. De afdeling organiseert natuurlessen voor scholen en voor ouderen (natuurkoffer), excursies (aan het strand, in de duinen, het achterland en stadsparken), wandelingen, exposities, thematische groencursussen en een natuurgidsenopleiding. Door deze laagdrempelige activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur en kunnen zij die natuur beleven.

Bestuur IVNKL:

Henk Groenewegen (voorzitter) 06-23575780, voorzitter@ivnnkl.nl

Walter Swagemakers (secretaris) 06-23412447, secretaris@ivnnkl.nl

Heleen Dekhuijzen (penningmeester): penningmeester@ivnnkl.nl

Allet Geertman (algemeen lid) 06-44149244, allet.ivn@gmail.com

Arjen Geerling (algemeen lid), 072-5152823, aageerling@planet.nl

Website IVN Noord-Kennemerland: www.ivn.nl/nkl

Contributie: leden €25,- huisgenoten €12,50 donateurs €17,-

Rekening ING: NL29INGB 0001 6674 13 (IBAN)

t.n.v. IVN afdeling Noord-Kennemerland

Oprichtingsdatum: 17 mei 1968; KvK: 40635172

Blad verschijnt 4 maal per jaar en is een uitgave van
KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland
negen tiende jaargang, nummer 74
Indien onbestelbaar, gaarne retour aan:
Eikenlaan 21
1861 GV Bergen

Port Betaald